

Interes publiczny w informacjach ujawnianych przez sygnalistów – uwagi na tle sprawy Halet vs. Luksemburg („LuxLeaks”)

Jakub Bouhnouni

W wyroku z 14.02.2023 r. Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu (ETPC) wskazał, że były pracownik PwC, który ujawnił dane pracodawcy dot. praktyk unikania opodatkowania przez działające transgranicznie korporacje (tzw. afera LuxLeaks), jest sygnalistą i korzysta z ochrony. Sąd uznał tym samym, że interes publiczny w ujawnieniu informacji był większy niż wyrządzona pracodawcy szkoda.

Zwykle sygnalista ujawnia sytuacje, w których podmiot, dla którego świadczy pracę lub usługę, narusza obowiązujące prawo. Mogą to być sprawy dotyczące nadużywania uprawnień w sektorze publicznym (zob. wyrok ETPC: Guja vs. Mołdawia), wadliwego funkcjonowania podmiotu medycznego (zob. wyrok ETPC: Heinich vs. Niemcy), podejrzenie przeprowadzenia nielegalnej eutanazji (zob. wyrok ETPC: Gawlik vs. Liechtenstein). Natomiast w sprawie Halet vs. Luksemburg zgłaszający ujawnił wątpliwe moralnie rozliczanie podatków przez globalne korporacje (m.in. Apple, IKEA, Amazon, Pepsi i in.) w Luksemburgu.

Jaka jest różnica między tymi wyrokami?

RÓŻNICA

Co różni sprawę Halet vs. Luksemburg od innych to to, że **informacje ujawniane przez sygnalistę nie dotyczą działań niezgodnych z prawem państwa-strony Konwencji**. Wszystkie dotychczasowe wyroki ETPC dotyczą osób, które zgłaszały działania niezgodne z prawem krajowym. W tym wyroku Wielka Izba Trybunału uznała, że informacje o kontrowersyjnych praktykach w zakresie (niskiego) opodatkowania wielkich przedsiębiorstw mogą leżeć w interesie publicznym pomimo tego, że problem był znany i szeroko omawiany przez opinię publiczną i nie był niezgodny z prawem.

Wyrok Wielkiej Izby nie został wydany jednogłośnie – spośród siedemnastu sędziów rozpatrujących tę sprawę aż pięciu było przeciwko uznaniu, że w wyniku skazania za kradzież i ujawnienie tajemnicy przedsiębiorstwa doszło do naruszenia przez Luksemburg wolności słowa przysługującej skarżącemu. Czterech z nich złożyło wspólne obszernie zdanie odrębne, w którym wyrażają wątpliwości dotyczące sprawy.

KONTROWERSJE

Implikacje wyroku dla prawa krajowego

DYREKTYWA

Warto przypomnieć, że polski projekt ustawy z dn. 5.01.2023 r., która ma implementować dyrektywę 2019/1937 o ochronie osób zgłaszających naruszenia prawa UE, wymaga, żeby osoba zgłaszała naruszenia prawa ważne dla interesu publicznego (zob. art. 6 projektu). Co ważne, sama dyrektywa nie warunkuje nadania ochrony sygnaliście od tego, czy zgłasza informacje ważne dla interesu publicznego, choć jest to ujęte w motywach dyrektywy oraz sama aksjologia dyrektywy za tym przemawia.

OCENA

Dodanie „interesu publicznego” jako warunku nadania ochrony sygnaliście stanowi niebezpieczny „wytrych”, mogący służyć do odrzucania potencjalnych zgłoszeń zewnętrznych przez urzędników obsługujących kanały zgłoszeń. Bardzo trudno jest prawidłowo ocenić przydatność danej informacji dla interesu publicznego, co widać na podstawie wyroku Halet vs. Luksemburg, pojęcie to również może wykraczać poza usystematyzowane ramy. Również w polskim prawie będzie to bardzo trudne zadanie, wymagające każdorazowej oceny, ponieważ na podstawie ugruntowanego orzecznictwa TK i SN interes publiczny jako klauzula generalna wymaga okresowego uaktualniania.